

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
heyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Ürək ver:

ANAM ÜÇÜN

İLQAR KAMİL

Koordinator:	Amin
Redaktor:	Toğrul MUSAYEV
Korrektor:	Turac ELDARQIZI
Tərtibatçı:	İsmayıl SÜLEYMANLI
Cildin dizayneri:	Bayram QAFAROV

İlqar Kamil
ANAM ÜÇÜN

Bakı, "Parlaq İmzalar" Nəşriyyatı – 2023, 196 səh. / II nəşr

© İlqar Kamil / 2016

© Parlaq İmzalar MMC / 2016

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 25
Yeni İmzalar seriyası | 5

www.parlaqimzalar.az
info@parlaqimzalar.az
f @ /parlaqimzalar
0559697259 / 0559897259

Mətbəə: "AVE PRINT" MMC
Çap tarixi: 10.03.2023
Sifariş: 04(12)/23

Mündəricat

İşıqlı otaq	7
Hicrət	15
Şübhə	19
Müəmma	31
Allah kimi dost	37
Bir heçin hekayəti	43
Nəstərən	59
Həsətin sözü	73
Xəyalların rəqsi	93
Yaşıl işıq	105
Bir qəfəsdən digərinə	121
Yolun sonu	191

İşıqlı otaq

*Axşam-axşam azan çəkən
müəzzinin sözündə də sən varsan,
xətəmdə da sən varsan,
düzümdə də sən varsan;
anamın kövrək-kövrək baş qoyduğum
dizində də sən varsan,
Sən! Varsan!*

Sənə doğru uzaqlaşırım özümdən...

Bir varlıq təsəvvür edin, elə bir varlıq ki, bütün insanlar onun haqqında düşünür, fitri ehtiyacdır-nədir, böyükdən-küçüyə hamı onu axtarır, hər kəs ona can atır, lakin eyni varlığı hərə fərqli adla çağırır;

Onu görmək üçün gözləri qapamaq, onu eşitmək üçün susmaq gərək.

Təsəvvürlərinizi genişləndirin və düşünün ki, o hər yerdə var: isti avqust günlərində sonu görünməyən yolların üzərindəki ilğımlarda da, sərin yaz aylarında sübh obaşdan evlərin açıq pəncərələrindən süzülüb otaqlara dolan səhər mehində də, al-qırmızı lalələrin ləçəklərinə ustufca qonan xallı kəpənəklərin zərif qanadlarında da, dağ yamaclarında qoyun otaran çobanların yanıqlı tütək səsində də, navalçalardan süzülən yağış damllarında

da, yağmurdan sonra ətrafı bürüyən torpaq ətrində də... anaların ürəkdağlayan fəryadında da o var, ataların müdrik sükutunda da; körpələrin gülüşündə də o var, günahkarların peşmanlıq ahında da...

Rəngi bəyəzdir – bəmbəyaz!

Bir ömür gözəllik axtarışında olanlar son günlərində aydınlıqla dərk edirlər ki, əslində, axtarılan məhz Oymuş!

Ssss! Sakit! Eşidirsiniz? Bu əcaib-qəraib səslər Onun adından danışanların səsidir. Kimə necə sərf edirsə, elə də danışır; kimisi vəsf edir, kimisi qınayır, kimisi lənət yağdırır və hətta onun adından hökm edənlər də var, lakin onun özüylə rastlaşmaq – bax bu hər kəsə nəsib olmur!

Qışın oğlan çağında soyuq və uzun bir gecə xəyal edin. Uzun olsun, lap uzun. Kasıb bir evin qaragün sakinlərinin bitməyən dərdləri qədər, məsələn. Qara torpağın üstünü örtmüş bəmbəyaz qar da gecənin zülmətini aydınlatmaqda acizdir. Dərvişlərin belə azıb qaldığı bu yerlərin sanki meşəsi də seyrək görünür, çayı da kövrək axır, yolları yaddaşı zəifləmiş qocaların xatirələri kimi qırıq-qırıqdır, küçələri işıqsız.

Bura Azərbaycandır, kasıb bir şəhərin ucqar bir kəndi. Yağış bu kəndə yağmır, leysan göz yaşı axıdır, günəş də iraq düşüb bu diyardan – ayda-ildə bir dəfə çıxax-çıxmaya. Arabir çaqqalların ulaması, itlərin hürüşüb onları susdurması olmasa, deməzsən ki, bu kənddə kimsə yaşayır. İndi, lap elə indi, çoxdan tikilmiş, lakin hələ də tam təmir olunmamış

bir evin cəmi bir otağının ürkək işığından başqa, kənddəki bütün evlərin işığı sönüb.

Ramazan ayıdır.

Bu təmirsiz evin işıqlı otağının çılpaq, dilsiz divarları nə qara günlərin şahidi olub, bir biləsiniz. Lakin mən bu haqda susmağı tərcih edirəm. Bəlkə qarşıda Binyamin özü sizə nəsə danışa.

Evin həyətində, köhnə çarhovuzun krantını açıb buz kimi suyla dəstəmaz alan on səkkiz yaşlı bax bu yaraşığı gəncin adı Binyamindir.

Axx, necə də gözəl səslənir: Bin-ya-min!

Tez-tez tökülüb gözlərindən birini örtən şabalıdı kəkilini də, kəkilinin altından işıldayan miyanə, qonur gözlərini də sevirəm onun. Ağıllı olduğu qədər sadə, həyalı olduğu qədər də cəsəətli uşaqdır Binyamin. Bir az tərsdir, hətta keçi inadı da var canında, amma bütün xasiyyətləri kimi bu xüsusiyyəti də könlümü oxşayır. Neçə ildir ki, kəndlərinin on-on beş kilometrliyində yerləşən rayon mərkəzində, mədrəsədə təhsil alır. İndi isə Ramazan tətili ilə əlaqədar, bəlkə də, məhz Mənimlə ilk dəfə rastlaşmaq üçün kəndlərinə, anasının yanına qayıdıb.

* * *

Sübh azanının vaxtıydı, Binyamin bunu anasına bildirmək üçün pilləkənlərlə yuxarı, işıq gələn otağa tərəf qaçmağa başladı. Qəfil ayağı nəyəsə ilişib yıxıldı, lənət olsun, əzilməsə də, yubandı. Qalxıb otağa girəndə baxdı ki, artıq gecikib: anası ovcundakı dərmanı hələ indi içir. O çox məyus olmuşdu:

– Ay ana, azan üç dəqiqədi verilib, sənsə hələ indi dərman içirsən.

Anası əlindəki bardağı yerə qoydu, xıdır-xıdır közərən sobaya bir parça odun atıb aram-aram belini dikəltdi:

– Bilirdim azanın verildiyini, oğlum, bir şey olmaz, üç dəqiqəylə dünya dağılmaz.

– Necə yəni bir şey olmaz?! – Binyamin istehzasını gizlədə bilmədi. – Axı bilirsən, axı hər şey sübh azanından əvvəl bitməlidir.

– Axı bu, ürək dərmanıdır, ağıllı balam, içməsəm olmaz, unutmuşdum, qəfil xatırladım və dərhal da içdim, burda nə var axı?

– Yox, anacan, bu, düz deyil, bəs mən neçə ildi nə oxuyuram? Sənin orucun batıldı!

Ana balaca qızı Kəmalənin yerinin içində eşələndiyini görüb səsini qısdı:

– Belə danışma, ana qurban, hardan bilirsən axı batıldı?

Binyamin hiddətlənmədi bəs:

– Necə yəni hardan bilirəm?! Qəribə söz danışır-san ey, ay ana...

– Axı, mehriban balam, iyirmi dörd gündü tuturam, indi üç dəqiqəyə görə batıl edim orucumu? Heyif deyil? Axı O kişi özü bilir ki, mənim bu dərmana necə ehtiyacım var...

– Ehtiyacın vardı, vaxtında atmalıydın...

– Atmalıydım, bəli, amma atammadım, indi neydim, huşumdan çıxıb da, Allah məni öldürsün, baş qalıb məndə?

Qadının kövrəldiyini görüb Binyamin çar-naçar susmalı oldu, ananinsa zərif ürəyi dözmədi:

– Bini, mənə görə narahat olma e, Allah mərhəmətlidir, inşallah, batil olmaz.

– Ay da, anacan, – Binyamin yenidən coşdu, – bunu elə Allah deyir də, bax elə o mərhəmətli de-di-yin Allah!!!

“Allah” sözünü eşidəndə sanki ananın ürəyinin harasındasa nazik bir sim titrədi, qəlbi yerindən oynasa da o özünü ələ almağı bacardı:

– İgid balam, bəli, sənin kitablarda oxuduğun Allah belə ola bilər, amma mənim qəlbimdə duyduğum Allah bu qədər xırdaçı deyil!!!

* * *

Pakizə ananın bu qətiyyətli cavabı Binyamini incitdisə də, məni xoşbəxt etdi o gecə. Bu müdrik xanımın dilindən Allahın belə gözəl təqdimatına valeh oldum, nə yalan deyim. Həm də ona görə ki, Allahı ilə arasında olan üç dəqiqə məsələsinə belə rahatlıqla yanaşan bu qadın Allah bəndələrinin beş-cə qəpiyinə belə, çox həssas yanaşardı. Yəqin, elə bu səbəbdən də o işıqlı otaqda ən çox işlədilən ifadə bu idi: “Bizə haram tikə düşmür, bala, haram tikədən uzaq dur!” “Niyə axı, anacan, millət haram pullarla villalar tikir, kef çəkir, bizsə kiminsə beş qəpiyinə göz dikən kimi Allah burnumuzdan gətirir, axı niyə?!” – deyə, yadımdadır, Binyamin anasının sözünə gileylənmişdi də bir dəfə. Pakizə ana isə yenə də o məhəbbətdolu dili ilə: “Çünki Allah bizi çox sevir, oğlum, lap çox!” – demişdi.

Pakizə ana bu kasıb kəndin Məni görmüş yeganə sakini idi.

Vaxtilə atası ona bu adı qoyanda, bəlkə də, məsum qızının çiyinlərinə necə ağır bir yük qoyduğunu düşünməmişdi, lakin Pakizə bu yükü, bu adı daşımağı bacardı, həyatın onu bulaşdırmaq istədiyi bütün çirkablara rəğmən, o, pak-pakizə qala bildi. Yənə o işıqlı otağın sinəsi dolu, lal divarlarını xatırlayıram. Axx, o kiçik otaqda nələr görmüşdü bu qadın, nələr yaşamışdı!!!

Səhər açıldıqca kəndin evlərinin pəncərələrinin işıqları bir-bir yanmağa başladı. Kənd əhlinə ilk “sabahın xeyir”, təbii ki, ban xoruzlarından gəldi və bunun ardınca tövlədəki mal-qara, hindəki toyuq-cücəylə birgə günəş də oyandı, ən əsası isə bu gün Pakizə ananın orucu batil olmadı. Və ən nəhayət, bəlkə, siz bu qarma-qarışıqlıqda bilib-duymadınız, amma məhz bu gecə Binyamin ilk dəfə Mənimlə rastlaşdı!

Səhər, kənd, günəş... fürsəti fövtə vermək olmazdı, Binyamin bir az həyəət-bacada qurdalanan sonra əynini dəyişib düşdü kəndin canına. Yol boyu gördüyü hər adamla salamlaşır, dilini-dişinə tutub, hal-əhval eləyirdi. Ay Allah, bu qədər adam olar? Sanki hamı yuvalarından çıxmaq üçün gecənin bitməsini gözləyən qarışqalar kimi, səhərin gözü açılar-açılmaz küçəyə axışmışdı. Darvazasının qabağını süpürüb sulayan kim, arabayla zibil daşıyan kim, tində dəstə-dəstə topalaşib höcətləşən

kim, küçənin bu başından durub o başına haray salan, oğlunu, qızını səsləyən kim... Firuzə xala yerindən yenicə tərپənmiş, yəqin ki, uzaq səfərə çıxan köhnə qırmızı maşının arxasınca su tökür, dua eləyirdi, Gülnisə xalanınsa giley-güzarı ta indidən başlamışdı, əlbət, yenə də fərsiz ərinin qarasına deyinirdi:

– Sənə kişi deyənin başına daş düşsün, tövləni də mən kürüyürəmsə, day sən nə kişi oldun...

Binyamin öz-özünə qımışdı ki, bu yandan Səmayə çıxdı:

– Tfu, Tfu... göz dəyməsin, Bini, – o, Binyamini başdan-ayağa süzüb dedi. – Xala qurban, xoş gəlmisən, nə boytda kişi olmusan sən...

– Sağ olun, Səmayə xala, – Binyamin utana-utana dedi, – necəsiz?

– Vıyy, hələ bunun utanmasına baxx, başına dönərəm elə sənin, kişidiye, kişi!

– Bir də sağ olun. – Binyamin qızarıb kəkilini sığalladı.

– Əlimdə bir işim var, Bini, qutarım, gəlib Pakizəyə bir göz aydınnığı verəcəm.

Binyamin Səmayənin əlindən çıxıb indi də traktorçu Nərimana “ilişdi”. Nəriman ona nəzakətlə salam verən Binyamini ilk baxışdan tanımadı, sağına keçdi, soluna keçdi, nəhayət, dilləndi:

– Maşallah, böyümüsən, a Binyamin, tanımadım, əmi canı, tanımadım, amma qəti qorxusu yoxdu, “znacit” pullaşacaqsan.

Nəriman “pullaşacaqsan” sözünü bic-bic gül-gülə, elə tonda dedi ki, arif adam onun Binyamin-dən bir-iki manat pul qoparmaq istədiyini dərhal anlayardı. Binyaminsə heç nə başa düşmədi, sağollaşib ayrıldı. “Pıyaniskə” Muxtar ondan “ştuçni” siqaret istədi, Sərvinaz xala daşdığı xərəyə bir əl yertirməsini rica elədi, usta Nuhbala darvazası açılmış həyətinə xısın-xısın tüstüləyən samovarı göstərib çay içməyə çağırdı... Dəllək Qəhrəmana isə dəxli yox idi, insanları yalnız potensial müştəri kimi görürdü və elə buna görə də adətən adamın üzünə deyil, saçına-başına baxırdı. O, Binyaminin də uzanmış saçını nəzərdən keçirib xüsusi şuxluqla:

– Eloğlu, – dedi, – əgər şəhərdə-məhərdə özünə yeni dəlləy tapmıyıbsansa, bəri dur bir əl gəzdirim kəkilinə.

Binyamin:

– İnşallah sabah gələcəm, Qəhrəman əmi, – dedi, amma gələ bilmədi.

Niyəsə bu dəfə kənd yamanca sıxdı onu, evdən çölə çıxmadı Binyamin, bu neçə günü eləcə bacısı Kəmaləylə oynadı-durdu və vaxt-vədə yetişən kimi o yenidən oxuduğu mədrəsəyə qayıtdı.

Nicrət

*Onlar yaralarını da,
balalarını da,
yuvalarını da dimdiklərinə alıb köçdülər buralardan;
heç mən bildim,
heç sən bildin,
heç biz bildik ki,
onlar niyə “keçdilər” buralardan?!*

Mənimlə rastlaşandan sonra Binyamin yavaş-yavaş təhsil aldığı bu quru, eşqsiz mədrəsədən soyudu və hətta qəfil bir qərarla mədrəsədən çıxdı da. Bütün tələbələrin əlləri ağızlarında qalmışdı, axı Binyamin mədrəsənin ən yaxşı tələbələrindən idi. Hamı təəccüblənirdi: “Görəsən, nə baş verdi, kim nə dedi, nədən incidi?” Üstünə yağan bu sıxıcı sual yağışına Binyaminin cavabı yox idi. Mədrəsə müdirinin: “Yaxşı, heç olmasa de görək axı hara gedirsən?” – sualına isə çox ümidli bir səslə belə cavab vermişdi:

“Allahı axtarmağa!”

Onun bu qərarına, yəqin ki, mən səbəb olmuşdum, doğrusu, haqsız da sayılmazdım, fikriniz keçmişdəki mədrəsələrə getməsin, indikilərdə əksərən tautologiyadan başqa ciddi bir şey yox idi – elm yox,

sual yox, əsrlərdən bəri saqqız kimi çeynənib təkrarlanan eyni suallara eyni cavablar, eyni proqram, eyni əzbərçilik – sürətlə dəyişən dünyanın fonunda bu yerlər baxmaqla görünə bilməyəcək qədər geridə qalmışdı. Keçmişdəki mədrəsələr İbn Sinalar, Bəhmənyarlar, Molla Sədralar, Farabilər yetişdirdisə, indikilər, ən yaxşı halda, qəbir üstündə “Yasin” oxuyan mollalar yetişdirirdi, vəssəlam!

Bir daha etiraf edirəm: Binyaminin bu qərarına mən səbəb olmuşdum, ona görə ki, mən beləyəm: rastlaşdığım adamda elə bir dərin dönüş yaradaram ki, bəzən özü belə özünü tanıya bilməz!

* * *

Çisikin yağışın lənət kimi yağdığı səhərlərdən birində, ilk dəfə Pakizə ana dinləmədi oğlunu, onun “ana, ölmə!” bağırtılarına hay verə bilmədi. Əcəlinin ardınca düşüb, üz tutdu sonu görünməyən uzaqlara doğru. Bu ölümlə təkəcə anasının deyil, Binyaminin də dünyası dəyişdi. Donub qaldı Binyamin, təslim oldu, kötük kimi susdu, Tanrının qərarına saygı duydu. Axşam tutdu balaca bacısının əlindən, çıxdılar bağın başındakı təpələrin üstünə – guya Allaha yaxın olsunlar deyə. Məşq etdikləri kimi, xorla dedilər: “Ya Rəbb, biz qoruya bilmədik, sən qoru anamızı!”

Anasının qəfil ölümündən sonra məlum axtarış Binyamini o ucqar kənddən böyük, qaynar bir şəhərə – Bakıya gətirib çıxardı. Bəlkə də, düşündü ki, Allah böyüklükdə varlığın xırda, işıqsız, nursuz bir kənddə nə işi, o, olsa-olsa belə böyük bir meqa-

polisdə olar. Xeyli gəzdi, dolaşdı. Axx, bu yorulmaq bilməyən gənc Allahı haralarda, hansı qapılarda axtarmadı, lakin...

Bəlkə də, insanın həyatdakı ən ali hədəfi Allahı tapmaq yox, Allahı axtarmaqdır, Binyamin bunu bilmir, mən bilirdim; bəlkə də, hədəf elə bu axtarışın özüdür? Bir şey dəqiqdir: bu axtarış, nəticə verib-verməyəcəyindən asılı olmayaraq, müqəddəsdir.

Əlbəttə, tarix boyu Allahın ən sevimli bəndələrinin də belə hicrətləri olmuşdu, sanki hicrət şərti, əsasdı, qaçılmazdı və bu hicrətlər onların övliyalıq yollarında çox ciddi dönüş yaratmışdı.

Bu da Binyaminin hicrəti idi – kiçik, kövrək hicrəti!

Əvvəli çətin olsa da, sonradan alışdı bu hicrətə Binyamin. Axı o, insan idi, hər şeyə öyrəşə bilirdi. Binyamin həm də bunu bilirdi ki, Allahı bir az da, elmdə-təhsildə, alimlərin dilində, elm mərkəzlərində, kitab və kitabxanalarda axtarmaq lazımdır, əlbəttə ki, bunu da onun ürəyinə mən salmışdım və bu ilham onu ta Bakı Dövlət Universitetinin Psixologiya fakültəsinə kimi gətirib çıxardı. Lakin səbəb təkəcə mənim ilhamım deyildi, o işıqlı otaqda yaşamış qara günlər, Binyaminin məhz o evdə yaşadığı psixoloji travmalar, anasının qəfil ölümündən sonra düşdüyü dərin depressiya onun ruhunda yara açmışdı və Binyamin öz ruhunu tədqiq etmək, yarasını öyrənmək istəyirdi, nə bilmək olar, bəlkə, elə Allah onun bu yaralarında, bu zədələrində idi.

Budur, Binyamin oxudu, savadlandı, istəyinə çatdı, lakin bir çoxlarından fərqli olaraq, dəyər nisbətləri ucuzlaşmış “müasir” cəmiyyətin axarına düşüb itmədi. Yumşaldı, amma prinsipsizləşmədi. Tələbəklik boyu tez-tez “marginalsan, qurusan, köhnəsən” ittihamlarıyla rastlaşsa da, qımışıb keçdi, yol-rizindən dönmədi.

Keçən il psixologiya üzrə magistraturaya qəbul olmuşdu, təhsilini axıracan davam etdirmək əzmində idi, eyni zamanda uzun əziyyətlərinin bəhrəsi olaraq kiçik bir ofis açmağa da nail olmuş, fərdi konsultasiyalara başlamışdı.

İnsanlara yardım etmək indi onun ən sevimli işi idi.